

Poliitikataust

Pekingi tegevusprogrammis määratakse kindlaks soolise võrdõiguslikkuse institutsioonilised mehhanismid naiste olukorra parandamise riikliku taristuna, milleks on poliitika koordineerimise kesküksused valitsuses. ELi raamistikus tähendavad soolise võrdõiguslikkuse institutsioonilised mehhanismid olemasolevaid valitsusasutusi, mille volitused on naiste olukorra parandamise volitustest suuremad, hõlmates ka soolist võrdõiguslikkust ja soolõimet.

Euroopa Liidu Nõukogu järeldused (2006 ja 2013)

- Eesmärk on luua ja tugevdada riiklike struktuure ja muid valitsusasutusi, et lõimida sooline perspektiiv õigusaktidesse ja poliitikameetmetesse ning saada soopõhiseid andmeid (2006).
- Kinnitatakse vajadust toetada soolise võrdõiguslikkuse institutsioonilisi mehhanisme, kutsudes üles rakendada kahte valdkonda – soolõimet ja positiivseid meetmeid – ühendavat lähenemisviisi (2013).
- Kutsutakse üles kehtestama riiklikud strateegiad, tegevuskavad ning soolõime vahendid ja meetodid ning täielikult kasutama võrreldavat soopõhist statistikat (2013).

Direktiiv 2002/73/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise kohta seoses töö saamisega

- Liikmesriikidelt nõutakse vajalike korralduste tegemist asutuse (asutuste) jaoks, kelle ülesanne on edendada, analüüsida, jälgida ja toetada kõikide isikute võrdset, soolise diskrimineerimise vaba kohtlemist.

Euroopa Komisjoni teatis soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kohta (1996)

- Teatises määratletakse soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise (ehk soolõime) põhimõtte järgmiselt: naiste ja meeste tingimuste, olukorra ja vajaduste erinevuse süstemaatiline arvessevõtmine kõigis Euroopa Liidu poliitikavaldkondades ja meetmetes.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1081/2006, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1784/1999

Määruses sätestatakse, et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ja tööturul osalevatele naistele suunatud konkreetsed meetmed on üks rahastamise prioriteete ning liikmesriigid peavad kirjeldama, kuidas nad lõimivad soolise võrdõiguslikkuse programmitöö tsükliga.

Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1083/2006

- Määrusega nähakse ette üldsätted Euroopa Regioonarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999.
- Määrusega nähakse ette üldsätted Euroopa Regioonarengu Fondi kohta ning kinnitatakse, et liikmesriigid ja komisjon peavad tagama meeste ja naiste võrdõiguslikkuse ning soolise perspektiivi lõimimise edendamise rahaliste vahendite rakendamise eri etappides.

Pekingi tegevusprogrammi strateegilised eesmärgid ja ELi näitajad

- H.1** Luua ja tugevdada riiklike mehhanisme ja muid valitsusasutusi.
- H.2** Lõimida sooline perspektiiv õigusaktide, avaliku sektori poliitika, programmide ja projektidega.
- H.3** Koguda ja levitada soopõhiseid andmeid ning kavandamiseks ja hindamiseks vajalikku teavet.

Soome analüüsis ELi Nõukogu eesistujariigina 2006. aastal soolise võrdõiguslikkuse institutsiooniliste mehhanismide olukorda ja töötas välja kolm näitajat, millega jälgitakse valitsuse vastutuse taset soolise võrdõiguslikkuse edendamisel ning valitsusasutuste ja teiste

soolise võrdõiguslikkuse küsimusega tegelevate asutuste inimressurssi ja hinnatakse soolõime ulatust liikmesriikides. Leedu eesistumise ajal 2013. aastal vaadati see valdkond uuesti üle ning töötati välja näitaja, millega hinnatakse soopõhise statistika kasutamist soolõime abivahendina.

Uusimad andmed ja teave on esitatud Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi loodud andmebaasis "Women and men in the EU – facts and figures" ("Naised ja mehed ELis. Faktid ja arvud"), mis on kättesaadav aadressil <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Kogu ELi hõlmavatel andmetel põhinevad järeldused

Suurem juriidiline ja institutsiooniline pühendumus soolõimele

Peaaegu pooled liikmesriigid (47%) on kehtestanud soolõime õigusraamistiku (2006. aastal 36%). Enamikus liikmesriikides on soolõime rakendamiseks loodud riiklikud struktuurid. Sootundlik eelarvestamine on kaheksas liikmesriigis õiguslik kohustus. Enamikus liikmesriikides on sootundlik eelarvestamine ja soolise mõju hindamine siiski vabatahtlik ning seetõttu tehakse seda harva.

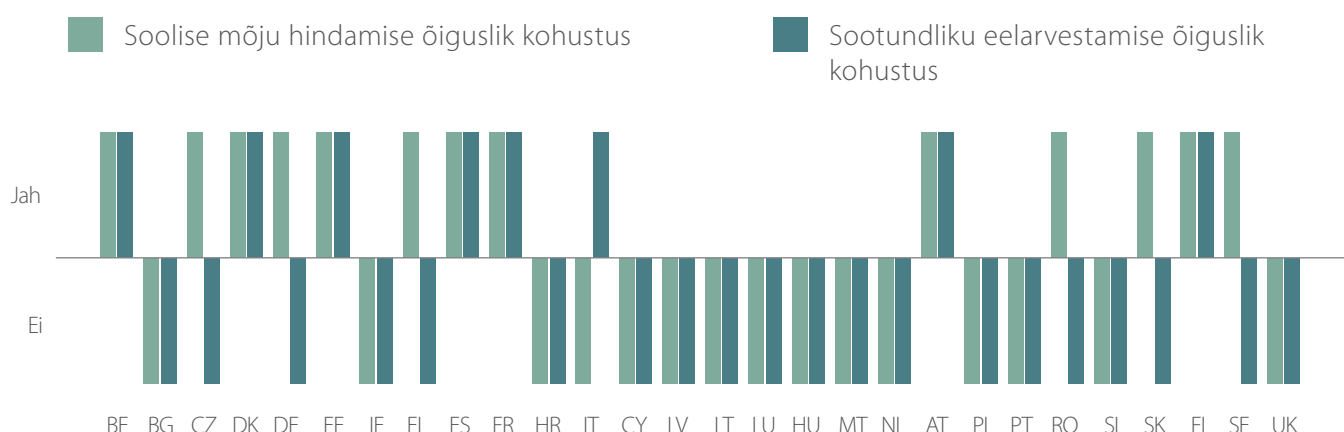
Soolõime eeldab poliitilist pühendumust, soolõime eest vastutavate valitsusasutuste ja riigiametnike struktuuri olemasolu, konsulteerimist soolise võrdõiguslikkuse

ekspertidega nii valitsuse kui ka kodanikuühiskonna tasandil, teadmisi soolõimest (koolitus ja teadlikkuse parandamine) ning meetodite ja abivahendite kasutamist. Eesistujariigi Leedu väljapakutud mudeli kohaselt tehtud hindamise põhjal said parima tulemuse soolõime valdkonnas järgmised ELi liikmesriigid: Soome ja Prantsusmaa (14 punkti), Hispaania ja Rootsi (13,5 punkti) ning Austria (13 punkti). Madalaima tulemuse said Iirimaa (2 punkti), Slovakkia (3,5 punkti), Läti (4 punkti) ja Kreeka (4,5 punkti). Kõik teised liikmesriigid said keskmise tulemuse (5–10 punkti).

Üha rohkem liikmesriike teeb suuri edusamme soolise võrdõiguslikkuse edendamisel

Tulemuslikkuse hindamise kriteeriumide põhjal saab liikmesriiki 10 punkti, kui suurim vastutus soolise võrdõiguslikkuse edendamise eest lasub valitsuskabinetile kuuluval ministril, ministeeriumis on loodud kõrgeima tasandi alaline soolise võrdõiguslikkuse organ, mille põhiülesanded on 1) kujundada valitsuse poliitikat, 2) vaadata läbi õigusakte ja töötada välja õigusnorme, 3) edendada valitsuse otsuste rakendamist ja 4) koordineerida ja/või arendada soolõimet, ning liikmesriik on kehtestanud soolise võrdõiguslikkuse edendamise tegevuskava ja sisse seadnud seadusandlikele organitele korrapärase aruannete esitamise süsteemi. Mõne liikmesriigi tulemused on alates 2006. aastast üldiselt paranenud. 2013. aastal said suurima punktisumma kaheksa liikmesriiki (2006. aastal kolm liikmesriiki). Kümme liikmesriiki parandasid oma punktisummat, viis said sama punktisumma ja kaks väiksema punktisumma kui 2006. aastal.

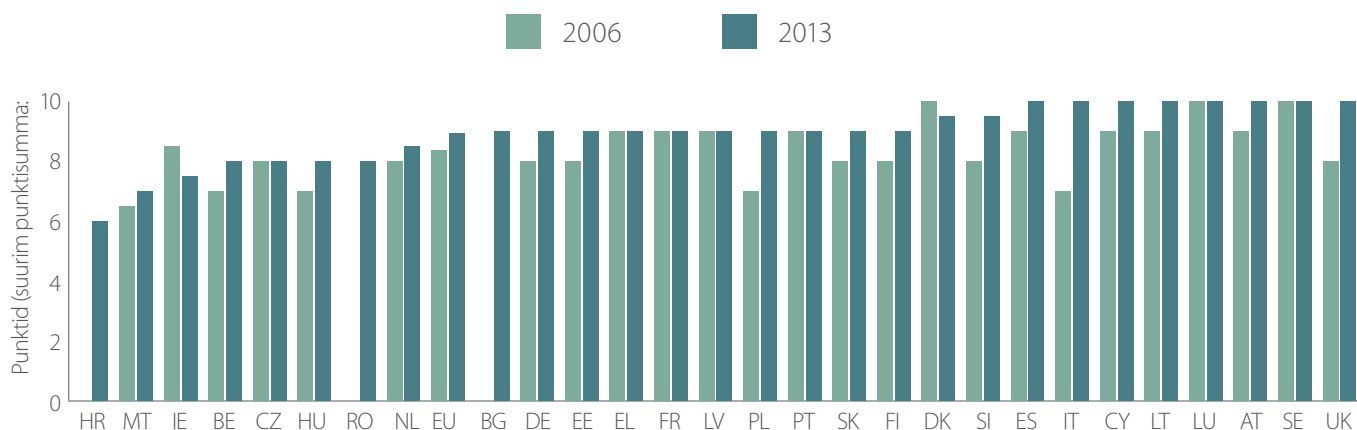
SOOLÕIME MEETODITE KASUTAMISE ÕIGUSLIK KOHUSTUS LIIKMESRIIKIDE KAUPA, 2013

Allikas: EIGE, "Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality" ("Soolise võrdõiguslikkuse edendamise institutsiooniliste mehhanismide tõhusus"), 2014.

VALITSUSE VASTUTUS SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKE EDENDAMISE EEST LIIKMESRIIKIDE KAUPA, 2006 JA 2013

Allikas: EIGE, "Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality" ("Soolise võrdõiguslikkuse edendamise institutsiooniliste mehhanismide tõhusus"), 2014.

Peaaegu kõik ELi liikmesriigid on kehtestanud õigusliku kohustuse teha soopõhist statistikat

Soopõhise statistika tegemise ja levitamise ulatust hinnatakse kuuepunktiskaalal ning hindamisel lähtutakse kolmest kriteeriumist: valitsuse pühendumine soopõhise statistika kogumisele, valitsuse pühendumine sellise statistika levitamisele ja selle levitamise meetodid. Neli ELi liikmesriiki said suurima punktisumma (6). Ainult kolmes ELi liikmesriigis ei ole kehtestatud õiguslikku kohustust koguda soopõhist statistikat ja seitsmes liikmesriigis ei ole kehtestatud selle statistika üldsusele kättesaadavaks tegemise kohustust.

Viies liikmesriigis on loodud sõltumatu organ, et edendada naiste ja meeste võrdset kohtlemist

Enamik liikmesriike käsitles soolist diskrimineerimist ning naiste ja meeste võrdseid võimalusi koos mitme muud liiki diskrimineerimisega ning need küsimused kuulusid diskrimineerimise vastu võitlemiseks loodud sõltumatu organi pädevusse. 2013. aastal oli liikmesriike, kus spetsiaalne diskrimineerimisvastane organ tegeleb üksnes naiste ja meeste võrdse kohtlemise edendamisega, vähem kui 2006. aastal.

Peaaegu kõigis ELi liikmesriikides on majanduskriis avaldanud avalikule sektorile suurt mõju ning selle töötajate arv on märkimisväärselt vähenenud. Soolisele võrdõiguslikkusele avaldunud mõju oli liikmesriigiti siiski erinev ja mitte kõigi liikmesriikide seisund ei halvenenud EU-28 arvestuses.

Kasulikud algatused

Sootundlik eelarvestamine. Austria föderaalvalitsus, liidumaad ja väiksemad omavalitsusüksused peavad alates 2013. aastast kohaldama eelarve haldamisel sootundlikku eelarvestamist. Belgia ministrite nõukogu võttis 2010. aastal vastu ringkirja sootundliku eelarvestamise kohta ning avaldas selle õiguslikku ja praktilist tausta käsitleva juhendi. Kõik Prantsusmaa ministriumid on alates 2010. aastast vastu võtnud läbivad poliitikameetmed, et rõhutada soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks tehtavaid eelarvelisi jõupingutusi.

Soolise mõju hindamine. Prantsusmaal lisati 2012. aastal soolise võrdõiguslikkuse aspektid seadusandlike dokumentide mõju eelhindamisse. Eesmärk on hinnata, kas õigusnormid võivad otse või kaudselt eelistada ebaproportsionaalselt üht sugu või halvendada senist olukorda. Alates 2013. aastast kasutatakse ministrite nõukogule esitatavate õigusaktide ja halduseeskirjade mõju eelhindamisel soolise võrdõiguslikkuse kontrollivahendit. Austrias keskendutakse soolise mõju hindamisel toimele, mida ministriumide projektid võivad avaldada naiste ja meeste võrdõiguslikkusele. Selleks analüüsitakse kuuele valdkonnale avalduvat mõju: maksed füüsilistele ja juriidilistele isikutele; tööhõive, sissetulek ja haridus; tasustamata töö; riigitulud; otsustusprotsessid ja -organid. Seda meetodit kasutatakse ka õigusaktide analüüsimisel ja see hõlmab järgmist: probleemide analüüs, eesmärgid ja meetmed, näitajad ning eri mõjude hindamine.

EDUSAMMUD JA TAKISTUSED VALDKONNAS H: NAISTE OLUKORRA PARANDAMISE INSTITUTSIOONILISED MEHCHANISMID

EDUSAMMUD	TAKISTUSED
<ul style="list-style-type: none">• Valitsuste vastutus soolise võrdõiguslikkuse edendamisel on suurenenud.• Soolist võrdõiguslikkust edendavate sõltumatute organite hulk on veidi suurenenud.• ELi tasandil on soolist võrdõiguslikkust edendava institutsioonilise mehhanismina loodud Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE).• Suurenenud on soopõhise statistika kasutamine.	<ul style="list-style-type: none">• Finantskriis on mõjutanud soolise võrdõiguslikkuse mehhanismide rahastamist.• Soolõimet ei ole rakendatud kõigis poliitikavaldkondades ja sootundlikku eelarvestamist rakendatakse mõnes üksikus liikmesriigis.• Valitsusi, kus minister vastutab soolise võrdõiguslikkuse eest, on vähem kui varem.• Uus suundumus liita vaid soolise võrdõiguslikkusega tegelev asutus mitut liiki diskrimineerimisega tegeleva asutusega ohustab soolise võrdõiguslikkuse kui poliitikavaldkonna nähtavust ja tõhusust.

ELi edasised sammud

- Toetada institutsiooniliste mehhanismide tõhusust, eraldades piisavaid inim- ja finantsressursse, et rahuldada suurenenud vajadusi ja täita rohkem ülesandeid.
- Suurendada suutlikkust rakendada poliitika kujundamisel soolõime vahendeid (nt sootundlik eelarvestamine, soolise mõju hindamine ja soolise võrdõiguslikkusega seotud suutlikkuse suurendamine).
- Käsitada soolist võrdõiguslikkust poliitilise prioriteedina ning tagada, et institutsioonilised mehhanismid toetaksid muid poliitikavaldkondi soolõimega ja parandaksid soolise diskrimineerimise juhtudega tegelemist.
- Tõhustada soolist võrdõiguslikkust käsitlevate õigusaktide ning *de jure* võrdõiguslikkusest *de facto* võrdõiguslikkusele üleminekut toetava liidu *acquis'* rakendamist, tagades samal ajal, et soolist võrdõiguslikkust ei käsitletaks üksnes juriidilisest vaatenurgast lähtudes.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen, um die Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3
doi:10.2839/1885
MH-04-15-022-DE-N